

VOLNOST ÚSTŘEDNÍ DRÁHY

T57 - Penetrating Vessel

shudihuang *Radix Rehmanniae* prep.

baishao *Radix Paeoniae alba*

danggui *Radix Angelicae sinensis*

gouqizi *Fructus Lycii*

huangjing *Rhizoma Polygonati*

tusizi *Semen Cuscutae*

xiaohuixiang *Fructus Foeniculi*

xiangfu *Rhizoma Cyperi*

hehuanpi *Cortex Albiziae*

banxia *Rhizoma Pinelliae tripatitae* prep.

danshen *Radix Salviae miltiorrhizae*

houpo *Cortex Magnoliae*

zisuye *Folium Perillae*

gancao *Radix Glycyrrhizae*

xingren *Semen Armeniacae*

Model: protichůdná čchi v ústřední dráze [*chongmai*], prázdnota ledvin, prázdnota krve

Účinky: napravit protichůdnou čchi, harmonizovat ústřední dráhu, doplňovat ledviny, vyživovat krev, tišit mysl

Indikace: rozpínání v hypogastriu [podbřišku], bolesti ve spodní části břicha [nalevo a napravo od podbřišku], plnost a roztažení, plnost v oblasti pupku, plnost a rozpínání v oblasti epigastria [nadbřišku], tlak v hrudi, pocity tísně v hrudi, pocit tlaku v podžebří, bolestivost a rozpínání prsů, mírná dušnost, vzdychání, palpitace, pocit sevření hrdla, sucho v ústech ale bez potřeby pít, úzkostlivost, rozrušenost, obavy, bledá pokožka, oči bez *shenu* (bez jiskry) a mírně roztěkané, studená chodidla, pocity paniky, nepravidelný cyklus, bolestivá menstruace, předmenstruační napětí, pociťování horka v obličeji, bolesti zad, únava, rozostřené vidění a slabá menstruace

Jazyk: normálně zbarvený, bledý nebo fialový

Puls: strunovitý nebo napjatý na všech pozicích na pravé straně

Kontraindikace: těhotenství; kromě něj nemá tato směs žádné specifické kontraindikace. Je vyrovnána tím, že obsahuje byliny, které doplňují, a byliny, které rozhybávají čchi a oživují krev. Celkový účinek je zahřívající, takže je kontraindikována, pokud je jazyk červený

Vysvětlení:

Tato směs je zacílena specificky na harmonizaci ústřední dráhy - *chongmai*. Disharmonie této mimořádné dráhy s protichůdnou čchi jsou u žen velmi časté. Protichůdná čchi způsobující pocity označované v čínštině jako *liji*, je hlavní patologií této dráhy. Tento symptom může být interpretován na mentální úrovni jako pocit úzkosti, nebo na fyzické úrovni jako pociťování napětí v pojivových tkáních břicha. Obě interpretace jsou platné. *Chongmai* je často popisována jako „Moře dvanácti drah“ nebo jako „Moře alejí břicha“. To proto, že ovlivňuje dráhy jater i ledvin v břiše a v hrudi, a také proto, že protichůdná čchi v této dráze se projevuje příznaky těchto dvou drah podél břicha a hrudi. *Chongmai* může být považována za zdroj všech ostatních mimořádných drah; vychází jako mocná síla z prostoru mezi ledvinami, kde pulsuje *dongqi* (ekvivalent *yanqi* a ministerského ohně). Nejprve z místa mezi ledvinami plyne směrem dolů, pak se vynořuje v ST-30 *qichong* (proto je spojena s dráhou žaludku). Z tohoto bodu vyvěrá *chongmai* mohutnou zvedající se silou jako zřídlo z podzemí, poté plyne souběžně s dráhou ledvin. Mohutnost její síly nese název „*chong*“ evokující přívaly i pronikavost.

Příznaky čchi protichůdné směrem vzhůru v dráze *chongmai* se objevují podél celého průběhu dráhy, od podbřišku až po hrdlo, což se odráží i v indikacích této směsi. Protichůdná čchi této dráhy je také jedním z příznaků u syndromu „skotačícího selete“, který zahrnuje dráhy jater a ledvin. Název tohoto syndromu je odvozen od pocitů postiženého, jako by mu uvnitř od břicha vzhůru k hrudi pobíhalo selet. Stagnace čchi a krve v břiše vyvolává pocity rozpínání, plnosti a bolesti v podbřišku, v oblasti pupku i v epigastriu. Zvedání se protichůdné čchi z břicha do

hrudi vyvolává pocity tísně v hrudi, dušnost a úzkost. Protože *chongmai* ovlivňuje srdce, objevují se palpitace, bledá pokožka, oči bez lesku či roztěkané; to ukazuje na zneklidněnost mysli ducha *shen*. Protože je v dráze vzhůru zvedající se protichůdná čchi, ve větvi *chongmai* probíhající na nohou je relativní prázdnota, výsledkem jsou studené nohy. Stoupání čchi do hrdla a obličeje může vyvolávat pocity horkosti v obličeji. I když se zde objevuje pocit horka v obličeji a nohy jsou studené, nelze tento stav interpretovat v kontextu horkosti a chladu, neboť se vymyká obvyklé diferenciaci horkých a chladných příznaků: ve skutečnosti jsou vzájemně si odporující příznaku horkosti a chladu způsobeny ryze z disharmonie *chongmai*. Bolesti zad, rozostřené vidění a slabá menstruace jsou důsledkem prázdnoty ledvin a krve. Nepravidelný cyklus, premenstruační napětí nebo bolestivá menstruace jsou ze stagnace čchi a krve.

Stoupající protichůdná čchi v *chongmai* bývá často z prázdnoty ledvin a krve v dolním zářiči: takto prázdnota dolního zářiče umožňuje čchi protichůdně stoupat a způsobovat relativní plnost v horním zářiči. Principem je zde doplňovat ledviny, vyživovat krev jater, stlačovat protichůdnou čchi a utišovat mysl – ducha *shen*. Posilováním energie ledvin a jater v dolním zářiči se posiluje i kořen, aby zvládl nabírat protichůdnou čchi a směřovat ji dolů. V těchto případech prázdnota ledvin také často uniká rigorózní diferenciaci na prázdnotu jangu ledvin, nebo jin ledvin, často je kombinace příznaků prázdnoty jin i jangu. Jazyk může být normální, bledý, nebo fialový, což závisí na tom, dominuje-li prázdnota jangu nebo krevní stáza. Dalším charakteristickým příznakem tohoto stavu totiž bývá i stagnace čchi a krevní stáza v podbřišku.

Většinu bylin v této směsi doporučuje lékař *Li Shizhen* v díle *Qijing bamai kao* (Studie o osmi zvláštních drahách) jako byliny do *chongmai* vstupující a působící na ni. Jsou to především: *shudihuang*, *baishao*, *danggui*, *yanhusuo*, *xiaohuixiang*, *chuanlianzi* a *chongweizi*. Lze vysledovat, že byliny použité působí od podbřišku až po epigastrium, hrudník, hrdlo a mysl.

Podle *Li Shizhena* produkty zvířecího původu obzvláště dobře vyživují zvláštní dráhy. *Shudihuang*, *baishao*, *danggui*, *gouqizi*, *huangjing* a *tusizi* doplňují ledviny, vyživují krev a zpevňují kořen *chongmai*. *Xiaohuixiang* působí na podbříšek a na laterální strany podbřišku i na slabiny tak, že zahřívá a rozhýbává čchi. *Xiangfu* rozhýbává čchi v podbřišku. *Heshuanpi* také rozhýbává čchi, utišuje ducha, otevírá čisté otvory mysli a zmírňuje deprese. *Banxia* harmonizuje *chongmai* a pomáhá stlačovat protichůdnou čchi přes podporu sestupu čchi žaludku. Je třeba pamatovat, že *chongmai* úzce souvisí s dráhou žaludku. *Danshen* oživuje krev v hrudi a v srdci a tiší mysl. *Houpo* uvolňuje hrud' a zmírňuje plnost. *Zisuye* harmonizuje sestupný a vzestupný pohyb čchi, podporuje sestup žaludeční i plicní čchi a působí na hrdlo. *Gancao* harmonizuje. Tato směs nemá žádného klasického předchůdce.

Kazuistika č.1

45-letá žena trpěla únavou, rozostřeným viděním, palpitacemi a panicko-úzkostnými pocity v hrudi, s pocity stoupající energie, dále trpěla nespavostí, bolestmi hlavy v období menstruace, premenstruačním napětím s rozpínáním v břiše a pocity horka v obličeji, avšak končetiny měla chladné. Její jazyk byl bledě fialový a puls tenký, ale také mírně napjatý na všech třech pozicích na pravé straně.

Většina jejích příznaků je v důsledku protichůdné čchi v dráze *chongmai* na pozadí prázdnoty krve (tenký puls, bledý jazyk, únava, rozostřené vidění, nespavost). Všechny ostatní symptomy (palpitace, panicko-úzkostný pocit v hrudi, s pocitem stoupání čchi, bolesti v období menstruace, premenstruační napětí s rozpínáním v břiše, napjatý puls na všech třech pozicích na pravé ruce) jsou v důsledku protichůdné čchi v *chongmai*. Rozpor mezi pocity horkosti v obličeji a chladnými končetinami je u žen velmi častý, jak bylo vysvětleno výše.

Kazuistika č.2

65-letá žena po úplné hysterektomii, kterou podstoupila před 10 lety, si stěžovala na návaly horka objevující se každých 50 minut. Nemohla být léčena HRT [Hormon Replacement Therapy], jelikož se u ní vyvinula rakovina prsu (před dvěma lety podstoupila mastektomii). Při návalech horka měla také pocity dušnosti s úzkostí v hrudi a v hrdle. Také trpěla nočním pocením a nespavostí. Močení bylo časté, moč byla světlá, chodidla měla nejčastěji chladná. Její puls byl ponořený, mírně hladký na pravé straně a mírně strunovitý na levé. Jazyk měl normální barvu, byl nateklý se žlutým povlakem a s žaludečními prasklinami.

Jde o příklad protichůdné čchi v *chongmai* vyvolávající pocity horka a úzkosti. Není to typický model prázdné horkosti, protože jazyk není červený. Chladné nohy jsou výsledkem zmatení čchi v *chongmai* - tím, že se čchi protichůdně zvedá, nemůže zahřívat nohy přes svoji dolní větev. Patologie je komplikovaná také přítomností hlenů, o čemž svědčí oteklý jazyk a hladký puls.

Kazuistika č.3

45-letá žena trpěla premenstruačním syndromem, který se projevoval rozpínáním v prsou, depresemi, bolestmi hlavy, nespavostí, rozpínáním v břiše, v noci pocitem paniky provázeným horkostí, dále trpěla palpitacemi, měla studené nohy, silnou a bolestivou menstruaci. Jazyk byl bledý, mírně namodralý, puls slabý.

Interpretace těchto příznaků v kontextu syndromů je velmi komplikovaná, ale když se na ně podíváme z hlediska patologií drah, zjistíme, že téměř všechny příznaky patří k patologii *chongmai*. Ústřední patologií je zde vzhůru protichůdná čchi v *chongmai*, která zneklidňuje hrud' i mysl. Vzhůru stoupající protichůdná čchi vyvolává rozpínání v břiše a v prsou, a když vystupuje do srdce, vyvolává palpitace a pocit paniky a pocitování horkosti. Protože čchi protichůdně stoupá, nemůže téci klesající větví *chongmai*, aby zahřála nohy. Stagnace čchi v *chongmai* způsobuje bolestivou menstruaci.

Kazuistika č.4

13-letá dívka náhle pocítila prudkou bolest v břiše. Byla převezena do nemocnice, kde diagnostikovali zánět slepého střeva, a poté podstoupila apendektomii. Zjistilo se však, že diagnóza nebyla správná, slepé střevo bylo v pořádku. Bolesti v břiše pokračovaly i po operaci, byly lokalizovány na levé straně, začínaly v oblasti podbříšku a přes symphysis pubica [spona stydká] vystřelovaly do dolní části břicha. Po dvou týdnech se dostavila její první menstruace. Pak se dostavily prudké bolesti hlavy a vizuální halucinace. Po dalším týdnu se jí začal neovladatelně zvedat žaludek, vystupovaly hleny a opět měla halucinace s bolestmi v břiše. I v dalším týdnu trpěla nevolností s bolestmi břicha a retencí moči. Měla jazyk s mastným povlakem a její puls byl strunovitý.

I když se zdá, že je tento stav komplikovaný, většinu symptomů lze vysvětlit jako výsledek protichůdné čchi v *chongmai*. Všechny její symptomy souvisely s první menstruací a se stagnací čchi a krve v *chongmai*. Tato dráha začíná v prostoru mezi ledvinami, vede dolů do bodu ST-30 *qichong*, a pak nahoru do břicha podél dráhy ledvin, přes hrudník, srdce, hrdlo, obličej a oči. A tak bolesti v břiše, které dívka pociťovala, byly výsledkem stagnace čchi v *chongmai* v podbříšku. Současně čchi této dráhy protichůdně stoupala vzhůru, čímž vyvolávala bolesti hlavy. *Chongmai* je mořem krve, a proto stagnující krev v této dráze

následuje protichůdně se zvedající čchi a zastírá mysl, zapříčiňujíc halucinace a bolesti hlavy. Tato dráha vede také přes močový systém, proto stagnace čchi způsobila také retenci moči.

Akupunktura

Protože je tato směs specificky určena na harmonizaci *chongmai*, určení akupunkturních bodů korespondujících s touto směsí může být užitečné. Jsou to body:

SP-4 gongsun (na pravé straně) a **PC-6 neiguan** (na levé) – na harmonizaci *chongmai* a stažení vzbouřené čchi.

KI-13 qixue (bilaterálně) a **CV-4 guanyuan** – na doplnění ledvin, vyživení krve a posílení kořene *chongmai*.

KI-14 siman (bilaterálně) – na rozhýbání čchi a oživení krve v podbřišku.

KI-21 youmen (bilaterálně) – stažení vzbouřené čchi v hrudi.

LU-7 lieque (na pravé straně) – na podpoření sestupného pohybu plicní čchi a na uvolnění dušnosti a úzkosti.

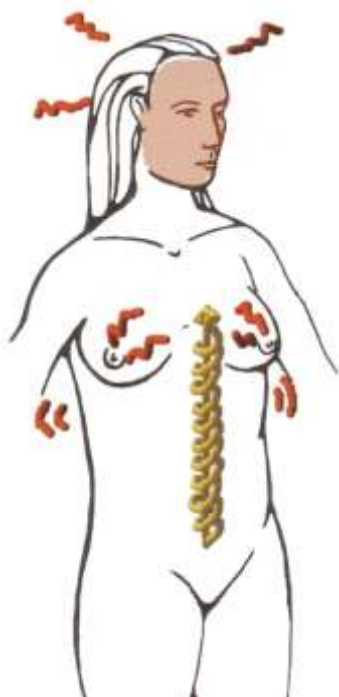
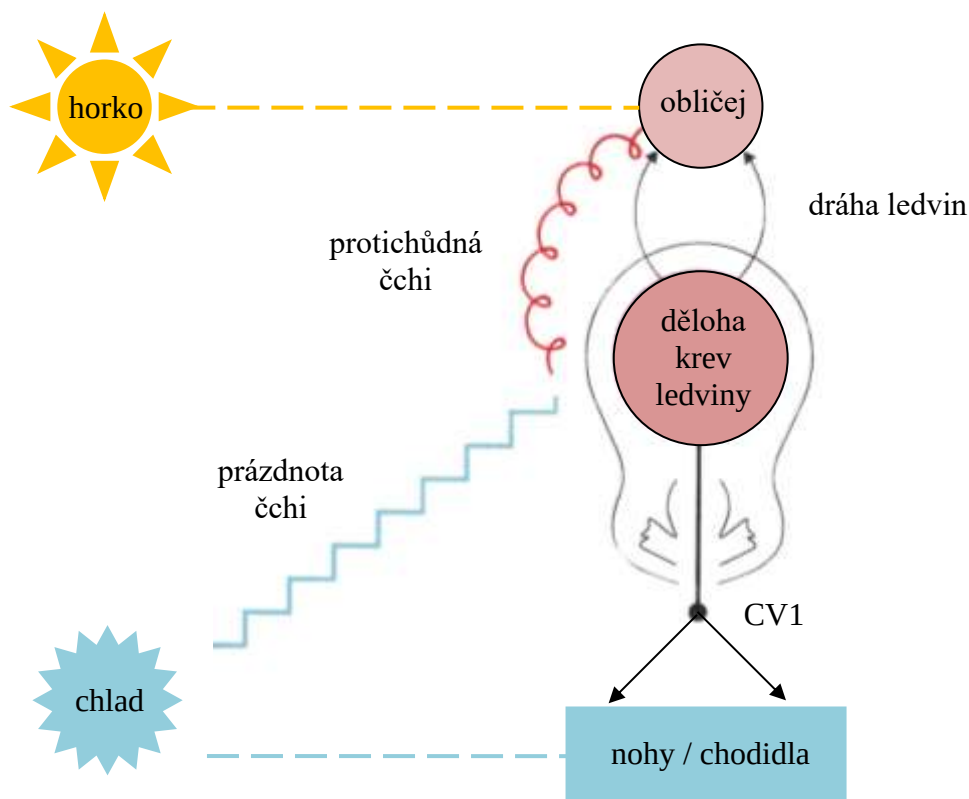
ST-40 fenglong (na levé straně) – na harmonizaci žaludeční čchi a na posílení jejího sestupu.

LR-3 taichong (bilaterálně) – na stažení vzbouřené čchi, na utišení jater, rozhýbání čchi, oživení krve a utišení ducha.

V kostce: vyživit krev, doplnit ledviny a napravit protichůdnou čchi v *chongmai*

TOMUTO PŘÍPRAVKU NENÍ PŘÍŘAZENO ŽÁDNÉ VYOBRAZENÍ JAZYKA,
protože protichůdná čchi v *chongmai* se může objevovat na pozadí prázdnoty krve,
prázdnoty jangu a jin ledvin, což vše se bude na jazyku projevovat rozdílně.

PROTICHŮDNÁČCHI V *CHONGMAI*

- pocity úzkosti, nepokoj, popudlivost

- bolest hlavy

- pocitování horka v obličejí

- pocit knedlíku v krku

- u žen pocity roztažení/bolesti prsů
- třepotání v hrudi, nebo nad žaludkem
- bušení srdce
- mírná dýchavičnost
- tlak/tíha na hrudi

- v podžebří plnost/roztážení/bolest
- v nadbřišku plnost/roztážení/bolest
- okolo pupíku plnost/roztážení/bolest

- ve spodní části břicha plnost/roztážení/bolest
- nepravidelná/bolestivá/silná menstruace
- v podbřišku plnost/roztážení/bolest

- studená chodidla

Pro přesvědčivou diagnostiku protichūdňáčchi v *chongmai* je zapotřebí alespoň 3 - 4 příznaků z různých úrovní.